

**UCHWAŁA NR ...../...../2017
RADY MIEJSKIEJ W TARNOWIE**

z dnia .....

**w sprawie ustanowienia dnia 30 października Świętem Miasta Tarnowa – Pierwsze
Niepodległe**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.¹) Rada Miejska w Tarnowie uchwała, co następuje

§ 1. Uznając i respektując pierwszorzędne dla tożsamości patriotycznej i obywatelskiej Tarnowa znaczenie zrywu niepodległościowego z 30/31 października 1918 roku, który przyniósł naszemu miastu pełną i realną wolność oraz wiekopomną chlubę, jako pierwszemu miastu w odradzającej się po okresie zaborów Rzeczypospolitej, oddając hołd wielkim przodkom – inicjatorom i aktywnym uczestnikom wydarzeń sprzed wieku, zarówno mieszkańcom miasta, jak i regionu – którzy jako pierwsi spełnili marzenia wielu pokoleń Polaków o niepodległej Ojczyźnie oraz wypełniając współczesne życzenie środowisk patriotycznych miasta, w tym organizatorów Festiwalu Niepodległości, wyrażone w licznych apelach, ustanawia się dzień rocznicy chwalebnego zrywu, tj. dzień 30 października każdego roku Świętem Miasta Tarnowa – Pierwsze Niepodległe.

§ 2. 1. Corocznie w dniu Święta Miasta Tarnowa – Pierwsze Niepodległe:

- 1) siedziba władz miasta Tarnowa oraz nieruchomości należące do miasta Tarnowa, winny być udekorowane barwami Rzeczypospolitej Polskiej i barwami miasta Tarnowa, które to dekoracje pozostać powinny w przestrzeni publicznej miasta do zakończenia miejskich obchodów Narodowego Święta Niepodległości,
- 2) organizowane będą lokalne – o otwartym, masowym charakterze – uroczystości pod Pomnikiem Nieznanego Żołnierza, upamiętniające odzyskanie przez miasto Tarnów niepodległości.

2. Obchody Święta Miasta Tarnowa – Pierwsze Niepodległe powinny:

- 1) być podkreślone odbyciem uroczystej sesji Rady Miejskiej w Tarnowie,
- 2) wzbogacone w wydarzenia kulturalne, edukacyjne, sportowe i inne.

3. W dniu Święta Miasta Tarnowa – Pierwsze Niepodległe wręczane będą nagrody Miasta Tarnowa oraz inne tytuły honorowe.

§ 3. 1. Rada Miejska w Tarnowie corocznie do dnia 28 lutego powołuje komitet organizacyjny Święta Miasta Tarnowa - Pierwsze Niepodległe, zwany dalej „komitetem organizacyjnym”, którego zadaniem jest przygotowanie i koordynacja działań związanych z organizacją Święta.

2. Do zadań komitetu organizacyjnego należy w szczególności przygotowanie programu obchodów, w tym kalendarium wydarzeń, uroczystości oraz imprez towarzyszących oraz

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1579 i 1948.

współpraca z przedstawicielami właściwych instytucji i organizacji.

3. W skład komitetu organizacyjnego wchodzi:

- 1) Przewodniczący Rady Miejskiej w Tarnowie,
- 2) Prezydent Miasta Tarnowa,
- 3) osoba delegowana przez Prezydenta Miasta Tarnowa,
- 4) czterech przedstawicieli lokalnych środowisk patriotycznych wybranych przez Radę Miejską w Tarnowie.

4. Członkowie komitetu organizacyjnego na pierwszym posiedzeniu, które zwołuje Przewodniczący Rady Miejskiej w Tarnowie, wybierają ze swego grona Przewodniczącego.

5. Pracami komitetu organizacyjnego kieruje Przewodniczący, a w razie jego nieobecności wskazany przez niego członek.

6. W każdym roku odbywać się będą co najmniej dwa posiedzenia komitetu organizacyjnego.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tarnowa.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej w Tarnowie

Kazimierz Koprowski

RADCA PRAWNY

Katarzyna Frankowicz

UZASADNIENIE
projektu uchwały Rady Miejskiej w Tarnowie
w sprawie ustanowienia) dnia 30 października Świętem Miasta Tarnowa – Pierwsze
Niepodległe

Uznając historyczne znaczenie rocznicy wydarzeń z 30/ 31 października 1918 r. w Tarnowie i w związku ze zbliżającą się setną rocznicą odzyskania niepodległości przez nasze miasto, które jako pierwsze w pełni zrzuciło zaborcze jarzmo, zasadnym jest wystąpienie **z wnioskiem o ustanowienie corocznie w dniu 30 października Święta Miasta Tarnowa – Pierwsze Niepodległe**, podniesionego do rangi adekwatnej wobec wspomnianego w jego ramach wydarzenia historycznego, celem upowszechniania pamięci o nim oraz integracji lokalnej wspólnoty wokół refleksji nad nim, jako najchwalebniejszym przykładem patriotyzmu a także konstruktywnej aktywności obywatelskiej i organizacyjnego współdziałania dla najlepiej pojmowanego dobra publicznego. W związku z powyższym, należy ustanowić **lokalne Święto Miasta Tarnowa – Pierwsze Niepodległe w dniu 30 października**.

I. Rys historyczny

30 października 1918 r. rozpoczął się w Tarnowie niepodległościowy zryw, który wczesnym rankiem dnia następnego doprowadził do wyzwolenia Tarnowa, jako pierwszego polskiego miasta. Bynajmniej, wbrew utartym przekonaniom, prymarna rola miasta w dziele niepodległościowym nie pozostaje ugruntowana przez fakt podjęcia przez Radę Miejską uchwały z dnia 30 października 1918 r. o podporządkowaniu się rządowi w Warszawie. To sam czyn zbrojny, stanowiący emanację przemożnej woli mieszkańców i planowych działań konspiratorów, przesądził o umieszczeniu naszego miasta na pierwszych kartach historii niepodległej Polski. Świadectwa przebiegu tamtych zajęć dają przede wszystkim ich uczestnicy, m.in.:

K. Kawęcki „*Relacja na temat przewrotu w Tarnowie w 1918r.*” (CAW, sygn. 400/2022/20),

W. Piasecki „*Meldunek o przewrocie w Tarnowie*” (CAW, sygn. 400/2827/5),

J. Styliński „*Przewrót w Tarnowie w 1918 r.*” (Pogoń V /1993),

K. Skwarczek „*Pamiętnik 1914-1918*”,

S. Plappert „*Sprawozdanie z prac niepodległościowych w batalionie zapasowym b. 20 pułku piechoty*” (Archiwum Związku Organizacji Wolność”, teuszka II b, poz. 85),

K. Duch „*Prace niepodległościowe ...*” (Archiwum Związku Organizacji Wolność” poz. 93),

E. Jakubiczka „*Ruch listopadowy 1918r. W Tarnowie*” (CAW, sygn. 400/2827/3).

Por. Antoni Stawarz, który dowodził podobnymi działaniami w Krakowie przyznał, iż „*w Tarnowie zlikwidowano c.k. władze wcześniej, aniżeli uczyniłem to w śródmieściu Krakowa*” („*Gdy Kraków kruszył pęta. Kartki z oswobodzenia Krakowa w 1918r.*”, Kraków 1939”). Relacje te potwierdzają dziś liczne publikacje naukowe, będące dziełem nie tylko lokalnych badaczy. Wśród najważniejszych, powstałych poza Tarnowem prac współczesnych z tego zakresu wymienić należy np. monografię Jerzego Gizy „*Organizacja WOLNOŚĆ 1918*”, Kraków 2011, ISBN 978-83-933321-1-3) i jednoznaczne stwierdzenia jednego z najznakomitszych współczesnych znawców tematu, wiceprezesa Polskiego Towarzystwa

Historycznego, profesora Andrzeja Chwalby.

Pierwszeństwa Tarnowa w dziele odzyskiwania pełnej suwerenności, prof. A. Chwalba bronił m.in. w obszernym wywiadzie zatytułowanym „*Pierwszym niepodległym miastem Polski był Tarnów*”, udzielonym w roku 2012 Beacie Kołodziej dla portalu Dzieje.pl, wydawanego przez Muzeum Historii Polski i Polską Agencję Prasową (<http://dzieje.pl/aktualnosci/prof-chwalba-pierwszym-niepodleglym-miastem-polski-byl-tarnow>).

Żadne inne wydarzenie nie podkreśla tak wyraźnie roli naszego miasta w historii Polski. Trzeba przy tym wskazać, że jego źródłem była wyjątkowa, konsekwentna droga obrona przez poprzednie pokolenia patriotów z terenu Tarnowa i ziemi tarnowskiej. To nasz region stał się kolebką wielu ogólnopolskich ruchów społecznych i niepodległościowych, m.in. ruchu ludowego i sokolego, harcerstwa, ruchu strzeleckiego oraz miejscem niezwykle ważnym dla historii czynu legionowego. Wydarzenia mające miejsce w nocy z 30 na 31 października 1918 r., stały się możliwe dzięki syntezie działań wielu organizacji i reprezentowanych przez nie nurtów, które poprzez systematyczną pracę i kooperację, zapewniły powodzenie swojej niepodległościowej misji.

Takie dziedzictwo naszych przodków zobowiązuje nas w sposób szczególny do pamięci i próby podążenia śladem konsekwentnie już kiedyś przez nich wytyczonym.

II. Obecny stan normatywny i faktyczny

Na tę chwilę występuje rażący deficyt aktów prawa miejscowego, które w swej materii przewidywałyby upamiętnianie, upowszechnianie i uwydatnianie historii miasta Tarnowa, w tym najchlubniejszego wydarzenia tych dziejów, czyli odzyskania przez miasto niepodległości już w październiku 1918 r.

Miasto nie posiada również w tym zakresie kompleksowego, spójnego i systematycznego planu - strategii działań promocyjnych i edukacyjnych.

Po roku 2008, w którym obchody 90. rocznicy wybicia się na niepodległość miały charakter rzeczywiście godny i adekwatny do znaczenia daty 30 października w historii miasta, władze miasta zaniechały odświętnych i angażujących całą społeczność miasta obchodów.

Jedynym stałym i utrwalonym przejawem pamięci o tym wydarzeniu pozostaje coroczna organizacja wspólnej, zainicjowanej jeszcze przez samorząd V kadencji, sesji Rady Miejskiej i Rady Powiatu Tarnowskiego, połączonej z finałem nagród im. T. Tertila. Pozostałe działania magistratu mające promować hasło „Tarnów- Pierwsze Niepodległe” nacechowane są doraźnością.

Pozytywnie należy ocenić dwa fakty z roku 2016 - odbycia (po raz pierwszy w tej dacie) uroczystej gali „Orły Niepodległości” właśnie 30 października a także odświętnej w tym dniu dekoracji przynajmniej okolic Urzędu Miasta Tarnowa i Ronda Niepodległości.

Działania te są jednak niewystarczające i istnieje pilna już konieczność nie tylko poszerzenia działań samorządu lokalnego w tej sferze, ale i kompleksowego jej uporządkowania.

Brakuje nie tylko śladów powszechnej odświętności tego dnia w całej przestrzeni publicznej Tarnowa (miasto jest skutecznie i programowo przyozdabiane, ale dopiero przed 11 listopada, zamiast już od końca października) a także oficjalnych, masowych uroczystości. Brakuje także współpracy ze środowiskami patriotycznymi, odwołującymi się do tradycji tarnowskiego października 1918 r., w tym organizatorami Festiwalu Niepodległości,

apelującymi od roku 2012 o podjęcie konkretnych i systematycznych działań zaradczych. Trzeba wskazać, iż zaniechania ze strony lokalnych władz znajdują swoje negatywne odzwierciedlenie nie tylko w pomijaniu chronologicznej roli Tarnowa w dziele odzyskiwania niepodległości przez niektóre media regionalne i ogólnopolskie ale także w stanie wiedzy mieszkańców Tarnowa, m.in. o doniosłości zdarzeń z 30 i 31 października 1918 r. Należy w tym miejscu przywołać druzgocące wyniki niedawnych przeprowadzonych m.in. przez lokalne media sond, w których pytano mieszkańców z czym kojarzą im się te daty i czy wiedzą o co chodzi w haśle „Pierwsze Niepodległe”.

Braku spójnej, systematycznej polityki władz miasta w tym zakresie dowodzą również spektakularne „przeoczenia” ważnych, okrągłych rocznic w ostatnich latach, np. daty 90. rocznicy śmierci burmistrza T. Tertila (31 III 2015r.), czy setnej rocznicy (9 XI 2016r.) przemianowania przez Radę Miejską nazwy ulicy Krakowskiej na ulicę Niepodległości, co już w 1916 r. postawiło Tarnów w niepodległościowej awangardzie, ale na uwypuklenie czego w jubileuszowym roku zaprzepaszczono szansę.

Brak organizacji dużych uroczystości patriotycznych w Tarnowie pod koniec października i ich kontynuacji w pierwszych dniach listopada stanowi natomiast marnowanie szansy promocyjnej, jaką mogłyby być towarzyszące zapowiedziom Narodowego Święta Niepodległości relacje w mediach regionalnych i ogólnopolskich, rokrocznie mogące przypominać rolę Tarnowa w odzyskaniu niepodległości jeszcze przed 11 listopada.

Reasumując, raz jeszcze należy podkreślić, że niezbędne jest opracowanie i wdrożenie spójnej, systematycznej strategii promocyjnej, w której Święto Miasta Tarnowa- Pierwsze Niepodległe stałoby się jednym z priorytetów.

III. Postulowany stan normatywny

Wobec przedstawionej powyżej problematyki, należy wskazać, iż pierwszorzędną kwestią winno być ustanowienie na mocy uchwały Rady Miejskiej w Tarnowie Święta Miasta Tarnowa- Pierwsze Niepodległe. Powinna ona zawierać w swej treści regulacje zawarte w *petitum* niniejszego wniosku, jak i również pakiet rozwiązań, pozwalających przeciwdziałać negatywnym zjawiskom, będącym skutkiem braku spójnej edukacji historycznej i systematycznych, programowych działań promocyjnych.

Rada Miejska postuluje, aby taki program i pakiet odpowiednich działań wypracowano a następnie skoordynowano jego realizację w ramach prac powoływanego komitetu organizacyjnego Święta Miasta Tarnowa - Pierwsze Niepodległe.